

A fegyház művésze.

— Finta Sándor a szamosújvári fegyház lakója. —
(Saját tudósítónktól.) Nagyváradon pár nap előtt a csomaghordó postakocsi nagyot zökkenve megállott a Lakatos-utca 5. szám alatti ház előtt és a kocsis egy nagyocskos csomagot cipélt be az udvarra, egy sötét kis lakásba, ahol nem szokatlan vendég a csomaghordó postás, özv. Fintánéhoz.

A csomag Szamosújvárról érkezett és a fegyintézet országoshírű szobrászművésze, a nagytehetségű és szomorúsorsú Finta Sándor küldte az édesanyjának, egy törődött, sokat szenvedett öregasszonynak.

A csomagban egy sereg fotográfián kívül, amelyek a művész-fegyenc legujabb alkotásairól készültek, egy csomó apró vázlatrajz volt és egy végtelenné tetsző, fára göngyölt rajzpapír, amelyre első legnagyobb művének vázát rögzítette meg rajzójával.

Egy levél volt még a csomagban. Egy levél, amiben az édesanyját köszönti nehéz szívvel a fegyintézet lakója és amiben egy nagyszerű álmát közli az anyja útján mindenki, akit érdekel:

Finta Sándornak a rabság nehéz napjaiban az a vágya támadt, hogy megmintázza Tisza Kálmán szobrát s részt vesz vele azon a pályázaton, amelyet a „generális” nagyváradi szobrának megalkotására irnak ki.

Ez a művész-fegyenc nagy álma és az a végtelen rajzpapír, amely elpiszkoltan csavarodik egy kerek fadarabra: a szobor teljes vázlatrajza.

Tudósítónk fölkereste a Lakatos-utcában, szegényes lakásában a Finta-gyerek édesanyját. A félhomályos kis szobában az ablak előtti asztalnál ült és ép a fényképeket, rajzokat rendezte.

Amikor elmondjuk, tudjuk, mit tervez rabságában legujabbban a Sándor fia, méltóan tekint föl a vigasztaló kincseiről és nehezen áll rája, hogy megmutassa, hogyan álmolta meg a fia a nagy „generális” emlékét, a monstrózus szobrot.

Előszedi egy fiókból a rajzokat és félve-igyzva teríti ki az asztalra. Vagy 8–10 apró, tentával rajzolt vázlat került elének előbb, valamennyi a Tisza-szoborról való. Finta Sándor így jelzi őket:

VÁZLATTERV

a Tisza Kálmán (munka) szoborról

Nagy vonásokkal, erős konturokat adva rajzolta föl ezeken a papírlapokon a szobortervet s azután foghatott csak a részletes, kidolgozottabb vázlatához, amely a hengeres rajzpapíron négy oldali nézetből mutatja Finta elgondolását.

A cimben is használja a munka jelzöt és a szobor egész megkonstruálásában mutatja, hogy Finta Sándor az alkotó Tisza Kálmánt akarja megörökíteni.

Tisza Kálmán másfél méteres márvány alapzaton áll a korabeli fekete kabátban, a fejét könnyedén kezébe hajtja s egy emelvényre támaszkodik. Nincs benne póz, ahogy a „generális” ott áll és szinte különösnek se tetszik, sőt művészien érdekes ez a meglevenítése a gondolkodó nagy államférfiúnak.

A hatalmas alapzat mind a négy oldalára allegorikus csoportokat és bronzreliefeket tervez Finta. A csoportokban ott van a hódoló mágus, a csodáló középosztály és a rajongó nép. És mind azon fáradozik, hogy a „generális” gondolatait megvalósítsa. A reliefek közül az egyik a véges élet szimbolizálása, egy másik a magyar népeletből készült, míg a többi kettő tisztá és művészi szimbóluma Tisza Kálmán nagyságának.

Felejtetni próbáljuk, hogy a fegyházban készültek ezek a rajzok, nem nézzük, hogy köröskörül mérhetetlen nyomor és szenvedés várja általa a megengedést és tisztán a művészi munka szempontjából nézve Finta Sándor terveit: meg kell állapítani, hogy egy feltétlen művészi talentum produkálta azokat.

A gondolat, amellyel Tisza Kálmán nagyságát megközelíteni próbálja Finta Sándor: felelmelő az aprólékos gondosság, amellyel már a vázlatot is elkészítette: csak halvány árnyéka annak, amit ez a nagy tehetség a vésőjével produkálni tudna.

A szegény, öreg Fintáné pedig így panaszkodik:

— Látja uram, így dolgozik késő éjszakáig a fiam, ilyen dolgokat tud és milyennek tudna még csinálni és elsenyvesztik. Hát nélküle — egy ember nélkül — nem volna meg az a fegyház? Hát nem jár köztünk sok-sok bünösebb és haszontalanabb ember az én szegény szerencsétlen fiamnál? És egy olyan asszonyért, aki semmi hasznót nem tett, csak kárt...

— Nem tudom, kibírja-e a fiu még azt az egy esztendőt és kibírjuk-e mink, akik bizony nyomorgunk.

Megvigasztaljuk, hogy értesíteni fogjuk a pályázat kiírásáról, a föltételekről sőt — kérésére — magának a fegyenc-művésznek is megírjuk, hogy legyen nyugodt, közölni fogjuk vele a szobor-ügy állását.

Nekibátorodik erre az öreg asszony és új csomagot vesz elő, amely még nagyobb csodálatra ragad bennünket. Vagy husz vázlat a kis csomag: a magyar irodalom legnagyobb poétájának, Ady Endrének költészetét tercezi rajtuk szobrokban megörökíteni Finta.

Az első két vázlat címe: Ady Endre. Ez plakette lesz és leghívebb tükre Ady nagy művészetének. Hihetetlen szinte, hogy mennyire megértője Finta az Ady verseinek s mennyire vissza tudja azokat a költői mélységű gondolatokat adni ceruzája és majdan vésője által.

Többi vázlatai is mind az Ady költészetéből valók. A legérdekesebb a Léda-szobortervezet. Van aztán köztük ilyen feliratu: Léda a bálban, Epedő szerelem, Léda vár... várni... várni, Nem félsz Léda? Léda hív, Ady és Léda, Léda hallgat, Léda meg „majd” én, Léda embert keres, Léda, mint Flóra, Léda csókol, Léda énekel...

Ezek a tervezetek megrajzolási szempontból is elsőrangú érdekességek, mint pedig Ady verseinek szoborképei, egyszerűen forradalmian nagyszerűek.

Más kollekció. Legujabb kész szobrának, terracottáinak és plakettjeinek művészi fényképei. Valamennyi az önteltség finomodó fejlődésének csodálatos példája. Szinte megszólalnak már a szobrai, élnek a csoportjai, nyüzsgönek mind, csak ép, aki alkotja őket: azt nyomja a fegyház...

Többi fiairól is szó esik Fintánénak. Szegény István, az elvégezte az ösön, itt hagyta a családját, a Gergely pedig messze Párisban aratja egyre-másra a sikereit, de keveset gondol már haza, ritkán ír és régen nem küldött egy fillért se.

— Csak a Sándor fiam segít még a fogásból is, csak ő benne bízom már, de olyan nehéz kívánni, amíg letelik az ideje. Mert előbb már hiába is várom.

És ahogy azt mondja, reszketős kezeivel a szívéhez szorítja a Sándor legujabb — magafestette — képét és egy nehéz sóhajtas tör ki belőle és száll, száll a törött ablakon át a könnyű délutáni szélben messze, messze, talán ép a szamosújvári fegyházba, ahol szobrai között, rajzai fölött nehéz szívvel várja a hirt Finta Sándor arról, mit szólnak az ő nagyszerű álmához idehaza...

Háromszáz szegedi pincér szociális mozgalma.

(Megalakul a szegedi pincérek szakszervezete. — Hangok a pincér ügy-
nökségek ellen. — Néhány szó a borra-
való eltörléséről.)

(Saját tudósítónktól.) A szociális eszmék gátat és akadályt nem ismerve törtetnek előre és nap-nap után új terrenumot hódítanak meg. A különböző munkásosztályok szakszervezetbe való csatolása az az első és legfontosabb lépés, mely a nemes eszme hódítását jelenti. A szegedi szociáldemokrata párt hatalmas és országosan fontos lépésre határozta magát, mikor tervbe vette a szegedi pincérek szakszervezetének megalapítását.

A pincérek ezer és ezer baján csakis szociális alapon lehet segíteni. A pincérek, — az a munkásosztály, mely leginkább ki van téve a nagyközönség szeszélyének — és csekély bérösszegért nagy munkát végeznek. Legnagyobb a munkaidejük. Legnyomósabb oka azonban a pincérek szakszervezet megalakulásának az, hogy a pincérügynökök kapzsiságának van kiszolgáltatva az egész pincérkar. Az állás nélküli pincérek nem a saját bizalmi embereik által lesznek elhelyezve, hanem haszonra dolgozó pincérügynökök által. Megesik, hogy egy vidékről jött pincér, akinek pénze van, egy nap alatt álláshoz jut, míg a helybeli pincérek, kiknek nincsen pénzük, kénytelenek hetekig állás nélkül létezni.

A szegedi szociáldemokrata párt humánus cselekedettel bővítette áldásos működésének listáját, mikor lépéseket tett az irányban, hogy a pincérek bajain segítsen. A magyarországi szociáldemokrata párt szervező bizottsága szerdán a következő felhívást intézte a szegedi pincérekhez.

Felhívás az éttermi, kávéházi és szállodai alkalmazottakhoz!

Szaktársak! Munkátestvérek!

Szombaton tartott értekezletünk értelmében március 14-én, csütörtökön értekezletet tartunk a Valéria kávéház külön helyiségében. Az értekezlet éjjel egy órakor kezdődik. Jelenjete meg minnél többen.

A magyarországi szociáldemokratapárt szervező-bizottsága.

A pincérek szakszervezetbe való tömörítése a lehető legideálisabb alapon jön létre. A mozgalom sem a kávéház tulajdonosok, sem a közönség ellen nem irányul. Egyedüli célja az, hogy a pincérügynökök zsaroló manővereit kikerüljék. Ez csak az első lépés, egész bizonyos, hogy a szakszervezet megalakulása után az első lépést követni fogja még sok más.

Minden művelt ember szimpátikusan kell, hogy fogadja a pincérek mozgalmát, ezeket az örökké dolgozó fürge komfort teremtő munkások mozgalmát.

A jelenlegi megbeszélés tárgya, amint már megemlítettük egyedüli a szakszervezet megalakulása. Később azonban más kérdések is fel fognak merülni, mert a pincérek helyzete abszolút nincs szociális alapon rendezve. Fizetésük nagyon csekély és így utalva vannak a borralalóra, amely pedig a vendégek részéről nem kötelesség, hanem csak uzus.

Figyelemre méltó a pincérek ezen mozgalmá. Péntekre már több, mint valószínű háromszáz szegedi pincérrel fog szaporodni a szegedi szociáldemokrata párt.